

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Megan Nolan
ACTS OF DESPERATION

Copyright © 2021 by Megan Nolan
Translation Copyright © 2022 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-04145-3

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

MEGAN NOLAN

ŠTA SI
OP ŽIVOTA
ŽELELA

Prevela Branislava Maoduš

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2022.

Za moju mamu Su, i mog tatu Džima

Da li si i pored svega
dobila od života šta si želela?

Jesam.

A šta si želela?

Da nazovem sebe voljenom, da osetim da sam na ovoj zemlji
voljena.

Rejmond Karver, *Late Fragment*

Sedamnaestogodišnja devojčica u duševnoj bolnici rekla
mi je da je nasmrt uplašena jer je u njoj atomska bomba.

R. D. Lejng, *The Divided Self*

APRIL 2012.

Dublin

1

Strašno sam ga žalila kad sam ga prvi put ugledala.

Bila sam žedna i osvrnula sam se da potražim piće, i tako je počelo.

Stajao je na galeriji pored jedne skulpture, čudovišne. Ružičaste, poput izobličienog ljudskog uha.

Udubljen u razgovor, divlje je gestikulirao pokazujući skulpturu. Shvatala sam da ga ne vidim prvi put.

Jednom prilikom sam sedela u biblioteci na Ratmajns roudu i ostala zapanjena, tada kao i sada, jer se preda mnom nalazio najlepší muškarac kog sam ikad videla. Razmenili smo dug pogled.

Tada sam bila s nekim drugim, pa i da nisam, nikada se nisam prva obratila muškarcu, ne na taj način. Kasnije sam razmišljala o njemu, i pretpostavila sam da je bio u prolazu. Niko takav, niko ko tako izgleda ne živi u Dablinu, u Irskoj, pomislila sam. Niko toliko lep ne živi među nama.

Dok je stajao nepuna tri metra od mene, ponovo sam ga osmotrila od glave do pete.

Kiran je imao paperjastu tamnoplavu kosu deteta koje više nije beba.

Oči su mu bile sive i krupne, savršene, a anđeoske usne žarile su se pod povijenim rimskim nosom. Usne su mu bile neverovatno rumene i blago izvijene, kao da se duri, ili se sprema da se nasmeje. Izrazito visok, prikriivao je loše držanje čoveka koji je brzo izrastao.

Šake su mu bile otmene i neproporcionalno velike, čak i kad se uzmu u obzir dugačke ruke. Njegove kosti su se činile krhkijim od kostiju svih ostalih. I crte lica su mu bile lepe, ali je njegova anatomska struktura

Megan Nolan

izbacivala čoveka iz ravnoteže. Zbog visokih jagodica, oči su mu izgledale okrutno, a dugim prstima je u govoru svrsishodno grabio vazduh kao da namešta dekoraciju.

Važno je razumeti da Kiran nije bio samo izvanredno lep već je iz njegovog tela zračio silan mir. Taj mir se osećao u svakom gestu, pogledu i smehu. On od svog okruženja nije tražio ništa.

To je naročito privlačilo pažnju u ovoj prostoriji, među umetničkim delima, gde čovek uvek gleda preko ramena sagovornika u potrazi za kustosom. Premda nije izgledao naročito srećno, ostavljao je utisak neporecive celovitosti, kao da se čitav njegov svet nalazi u njemu.

Da li je moguće voleti nekoga a da ga ne poznajete, samo na osnovu izgleda?

Kako da opišem ono što mi se desilo a da ne upotrebim reč ljubav?

Stajala sam u toj galeriji i osećala ne samo fizičku privlačnost (koje sam, nejasno, bila svesna kao pozadinske buke) već i nešto što bih mogla da opišem kao teško i mučno sažaljenje.

Ne želim da kažem da sam osećala da sam bolja od njega. Gotovo sve vreme našeg zajedničkog života smatrala sam da je Kiran bolji od mene i suštinski i površno gledano.

Kad kažem sažaljenje, mislim na bolnu osetljivost njegovog stanja koju sam osetila gledajući ga: njegovu ljudskost. U to vreme su naklonost i sažaljenje koje sam osećala prema svakom ljudskom biću bili u tolikoj meri prenaplašeni da nisam mogla da dišem.

Čak i sada, nakon svega što se među nama desilo, osećam koliko me je ganuo.

Kiran nije prvi lep muškarac s kojim sam spavala, ni prvi muškarac prema kom sam gajila opsesivna osećanja, ali jeste prvi muškarac kog sam obožavala. Njegovo telo je postalo moje sveto mesto za molitvu, gde sam mogla da zaboravim svoje telo i budem samo s njegovim. Stvar potpunog zadovoljstva, potpune lepote.

Zar mislite da nisam svesna da nazivam njegovo telo mestom i stvari?
Zar mislite da nisam svesna šta znači biti žena koja na ovaj način govori

Megan Nolan

o telu muškarca? Šta znam o telu muškarca – i da li je ijednom muškarcu potreban, i može li da zasluži, još jedan trenutak pohvale?

Kakav je osećaj biti lep, ali i nevidljiv kada to odlučite? Kakav je osećaj biti lep muškarac?

Kiran je uhvatio moj pogled, blago se nasmešio pa raširio oči – zato što se, nadala sam se, setio našeg ranijeg susreta. Pošla sam prema njemu, a on je prekinuo razgovor i okrenuo se prema meni.

„Ah, ti si“, rekao je kao da smo se dogovorili da se nađemo.

„Baš tako“, rekla sam glupo i porumenela od stida kad sam čula svoj glas kao da dopire odnekud spolja. Zvučao je veoma irski i natopljen lažnim veseljem. Kiranov akcenat nisam mogla da odredim.

„Kako se zoveš?“, pitala sam.

„Kiran“, rekao je, a zatim, kao da mi je pročitao misli, dodao: „Moj otac je Irac – ja sam Danac.“

Srevši njegov pogled, osetila sam kako zadovoljstvo prevazilazi moj stid. Snebivljivo smo se nasmešili.

„Kako ti se sviđa izložba?“

„O, pa“, pokušala sam da odgovorim hitro i razgovetno, „samo gomila stvari u jednoj prostoriji, zar ne? Nisam baš fascinirana. Došla sam na piće.“

Ignorisao je poslednji deo moje rečenice koji je trebalo da nas izvede s mesta na kom smo se nalazili na neko meni prijatnije.

„Nije li na nama da pokušamo da razumemo zašto su ovi predmeti u ovoj prostoriji?“, pitao je.

Mislila sam da se podsmeva, ali činilo se da ga zaista zanima.

„S umetnošću nikad nisam sigurna. O drugim stvarima imam ka-ko-takvo znanje na koje mogu da se oslonim. Ali kad je stvaralaštvo u pitanju, mogla bih da kažem šta bilo. Nemam nikakav referentni okvir.“

Megan Nolan

Ponovo se nasmešio gledajući me zavodljivo, bezmalo zlorado.

„Pa upravo to mi se u umetnosti oduvek dopadalo.“

„Da li ćemo uzeti piće?“, pitala sam.

„Odlazim, a i pića im je ponestalo – evo, uzmi moje.“ Pružio mi je svoje gotovo puno pivo i uzeo torbu. „Da li bi izašla sutra sa mnom u šetnju?“

Shvativši moj budalasti pogled kao pristanak, ispisao je svoj broj telefona na salveti i pružio mi je.

„Dobro“, rekao je i otišao.

U to vreme živela sam u naselju Renela, u sobi u prizemlju, u kojoj sam noću ostavljala prozor otvoren da bih mogla da uđem ako izgubim ključeve, što se često dešavalo. Prve noći kad sam se uselila, sedela sam na krevetu nakon što sam se raspakovala i razgledala uspomene i drangulije. Crteže i poruke starih ljubavnika i prijatelja, razglednice, fotografije, porcelanske figurice, pepeljare iz davnih vremena. Bile su mi potrebne, ređala sam ih čim bih stigla na neko novo mesto, no sad kad sam ostala sama, činile su mi se budalaste. Izgledale su kao rekviziti loše pozorišne produkcije kojima pokušavam da stvorim ličnost tamo gde je nema.

Živeći sama, počela sam da se odvajam od sebe na dublji i groteskniji način nego ikada.

U svom javnom životu, odlazila sam na posao i igranke, pila i bila zabavna i energična u društvu; odmeravala sam muškarce za šankom i ponekad odlazila kući s njima; govorila sam ljudima da volim da živim sama, a oni su mi verovali jer sam izgledala srećno.

Kad sam izgledala srećno, zaista sam bila srećna. Ne umem da lažiram osećanja, no ona nisu koherentna, nisu postojana i ne traju satima.

A postojao je i život koji sam provodila u stanu, gde sam primoravala sebe na pokornost i mir. Nisam umela srećno da budem sama, i pošto sam znala da je to znak slabosti, terala sam sebe na trpljenje, pre nego što se slomim, iako sam ponekad mislila da ću poludeti.

Za mene je društvo drugih ljudi značilo ostvarenost. Zato sam želela da budem zaljubljena. Kad ste zaljubljeni, nije vam potrebno stalno

fizičko prisustvo voljene osobe da vas ostvari. Sama ljubav održava i potvrđuje bedne trenutke koje biste inače protraćili na pokušaje da budete osoba, dok tumarate po svom usranom stanu i čekate sedam sati da otvorite bocu vina.

Zaljubljenost vas obasipa izvesnom milošću. Jedan prijatelj mi je jednom prilikom rekao da dok radi zamišlja svog oca ili boga kako ga posmatra da bi naterao sebe da bude produktivan. Eto to je za mene zaljubljenost – štit, viša svrha, obećanje nečega izvan mene same.

Te prve noći kad sam upoznala Kirana, napila sam se kao nikad u životu. Za mene su postojale dve vrste pijanstva. Pijanstvo u samoći nije nastalo iz želje za opijanjem, već iz potrebe da mi vreme prođe u blažem jadu. To je lagano pijanstvo – čaša vina na pola sata, otprilike toliko, umereno, ali nikad manje od jedne boce, uz sladunjavo samosažaljenje, koje ponekad preraste u agresivnost.

Druga vrsta pijanstva je mnogo neumerenija i karakteriše je poletna vedrina na granici s manijom; u takvim noćima trošila sam gomilu novca koji nisam imala jer mi se – više nego obično – vreme izvan sadašnjeg trenutka činilo potpuno nestvarnim, a trenutne potrebe nužnije.

Preterivanje u ovim noćima nikada nije bilo depresivno, jer je bilo deo mladosti, posledica nedostatka obaveza i stabilnosti. Takve noći mogle su se naslutiti i pre nego što bi počele, u vazduhu bi se, kad bismo počeli da pijemo, osećala atmosfera nestašluka. Iskapili bismo prva pića gramzivo, iščekujući predstojeću razuzdanost i hysteriju, ali i ono što nismo imali i čemu smo se nadali.

Ponekad bih u tim noćima upoznala ljude drugačije od sebe, koji su poticali iz imućnih porodica i živeli u stanovima koje su im roditelji kupili olako kao što smo mi ostali za rođendane kupovali narukvice i poklon-kartice za knjige. Jedan takav lik, Rodžers, sitan, žilav momak s oblakom natapirane plave kose kao u filmu *Povratak u Brajdshed*, koja je lebdela nad njegovim porcelanskim licem, napustio je fakultet otprilike kad i ja. Nekoliko meseci kasnije naletela sam na njega na nekoj žurki i pitala ga čime se bavi. Iznenadila sam se kad sam čula da je dobio posao srednjeg ranga u jednoj firmi za odnose s javnošću, jer smo oboje bili

devetnaestogodišnjaci i nismo imali nikakve kvalifikacije. Ja sam tražila bedno plaćene poslove u maloprodaji i barovima.

Kad sam ga pitala, onako naivna, kako je uspeo, on mi je namignuo i rekao: „Prezime Rodžers ima težinu u ovom gradu!“ Ova tako odbojna izjava postala je prijatno besmislena kad mi je jedan zajednički prijatelj otkrio da su njegovi roditelji vlasnici firme. *Prezime Rodžers ima težinu u porodici Rodžers*, pomislila bih s neopisivom ljutnjom svaki put kad bih ga videla.

Ja sam, kao i većina mojih prijatelja, bila dobra pijanica, što znači da sam mogla mnogo da popijem, da sam volela da pijem i nisam bila neprijatna kad bih se napila.

Moj život je bio proklet mamurlucima. Većinu jutara dočekala sam ošamućena, a teške simptome mamurluka osećala sam bar dvaput nedeljno. Dešavalo se da izgubim čitave dane ležeći u krevetu, zureći u telefon bez ikakvog zadovoljstva i potrebe, zatvorena kao u zaštitnom omotaču. Virila bih kroz zavese u sunce u četiri sata posle podne i pomišljala kako je bolje da ostanem unutra dok ne padne mrak. Gadno sam se plašila.

Jednom sam popunila neki upitnik za utvrđivanje nivoa zavisnosti od alkohola. Poslednje pitanje u odeljku koji je trebalo da obeleži „poslednju fazu alkoholizma, na pragu smrti“, glasilo je: „Da li se često nakon celovečernjeg opijanja budete strašno uplašeni?“ Kad sam ga pročitala, pomislila sam: *Strašno uplašeni je termin koji bih i ja upotrebila.*

Strašno uplašeni. Ovaj izraz je sumirao osećanja koja bi me obuzela kad bih se ujutru probudila, uplašena kao kakva starica. Podsećao me je na bioskopske prikaze starijih žena na ivici demencije kojima su umrli muževi i koje nisu mogle da se sete pojedinosti svog doma; besciljna, ali sveprožimajuća tuga i zbunjenost. Često sam se budila strašno uplašena.

Vilijam Fokner je u poslednjim stadijumima alkoholizma otputovao u Njujork da poseti prijatelje i da pogleda neke predstave. Nakon deset dana teškog opijanja je nestao. Jedan prijatelj je otišao do hotela u kom je odseo da ga obiđe i, nakon uzaludnog lupanja na vrata i dozivanja,

zahtevao od osoblja da ga puste u sobu. Kad su provalili, zatekli su Foknera delimično svesnog kako stenje na podu kupatila.

U vazduhu se osećao čudnovat, pogan zadah. Svi prozori su bili otvoreni iako je temperatura bila ispod nule. Fokner je usred noći ustao da povrati i pao je na cev radijatora. Izgubio je svest i nije osetio kako mu cev satima pali meso na leđima. Kad su ga pronašli, to je već bila opekotina trećeg stepena.

U bolnici ga je njegov lekar, doktor Džou, pitao: „Zašto to radite?“

Fokner je navodno izbacio vilicu i odgovorio: „Jer mi se dopada!“

Njegov izdavač, Benet, došao je da mu pravi društvo.

„Bile“, rekao je, a ja ga zamišljam kako gleda u šake i blago odmahuje glavom, nemoćan da sretne pogled svog prijatelja, „zašto si uradio ovo na odmoru?“

Fokner se nakostrešio pa se uspravio u krevetu.

„Benete“, rekao je, „naposletku, ovo je moj odmor.“

Zašto to radiš? Jer mi se dopada.

Što znači: ne uživam u tome, ali to je moj izbor.

*Jer ne znam šta činim, jer ne činim ono šta hoću, nego na šta mrzim ono činim. Ja nesrećan čovek! Ko će me izbaviti od tela smrti ove?**

Poslanica Rimljanima 7:15–25

Te noći nakon što sam upoznala Kirana, pila sam dok nisam počela da povraćam i dok mi krvni sudovi ispod očiju nisu popucali, a ja ih nežno pratila prstom pred ogledalom, svesna da označavaju početak.

* Novi zavet, preveo Vuk Stefanović Karadžić. (Prim. prev.)